

Política d'Adquisicions

Arxiu Comarcal del Berguedà

Sumari

I	Objectius i eixos del document	2
II	Concepte de Política d'adquisicions	3
III	Marc legal i funcions de la Política d'adquisicions	3
IV	La Política d'adquisicions i els principis de provenença i Territorialitat	5
V	Patrimoni cultural, patrimoni documental i l'Arxiu Comarcal del Berguedà	6
VI	L'Arxiu Comarcal del Berguedà, els altres arxius de la comarca integrats al SAC i la Política d'adquisicions de l'arxiu Comarcal	7
VII	Els ingressos ordinaris (I): els documents de la Generalitat de Catalunya al Berguedà	7
VIII	Els ingressos ordinaris (II): altres documents de l'administració pública	8
IX	Els ingressos extraordinaris: fons i documents de provenença privada	9
X	Les col·leccions documentals de l'Arxiu Comarcal del Berguedà	10
XI	Les còpies	11
XII	Els àmbits d'actuació prioritària	11

I Objectius i eixos del document

La necessitat d'aquest document té la motivació legal del Decret 190/2009, que fixa els requisits dels arxius integrats dins el Sistema d'Arxius de Catalunya, un dels quals és que disposin del seu document de *Política d'adquisicions*.

Més enllà del marc legal, la necessitat de definir una política d'adquisicions per part de l'Arxiu Comarcal del Berguedà té l'objectiu de contribuir a centrar les seves funcions, per tal d'aconseguir que siguin cenyides al patrimoni documental i als documents que li corresponguin funcionalment i territorialment.

S'entén que la definició de la *Política d'adquisicions* ha de partir de quatre eixos bàsics: (1) el respecte als principis de provenença i territorialitat dels fons i documents, (2) la seva adequació a l'organització territorial comarcal, (3) la seva vinculació intel·lectual a la comarca i (4) la claredat plena de la situació legal dels béns del patrimoni documental adquirits, respectant les convencions i normes internacionals referents al comerç de béns integrants del patrimoni cultural. En darrer terme, la *Política d'adquisicions* ha de fer concrets els principis i les normes de la Llei d'arxius i gestió de documents i de la Llei del patrimoni cultural.

Aporta principis i criteris que facilitin una distribució ordenada, sistemàtica i coherent del patrimoni documental i dels documents de Catalunya, molt especialment quan la seva titularitat sigui pública.

II Concepte de Política d'adquisicions

La *Política d'adquisicions* de l'Arxiu Comarcal del Berguedà és el document que estableix els principis rectors de l'ingrés de fons, documents i col·leccions documentals que passin a formar part dels fons propis d'un Arxiu.

La *Política d'adquisicions* afecta qualsevol forma jurídica d'ingrés, sia d'un fons documental, de documents solts, grups de documents o bé de col·leccions. Pot tractar-se de compravendes, donacions, dipòsits o comodats, transferència o ingressos ordinaris, cessions temporals, etc. La condició prioritària és que es tracti de béns del patrimoni documental o bé de documents que normativament hagin de passar a formar part dels fons propis d'Arxiu.

III Marc legal i funcions de la Política d'adquisicions

La Política d'adquisicions de l'Arxiu Comarcal del Berguedà està d'acord amb les normes i els principis que regeixen pel que fa a la captació i la compravenda de béns integrants del patrimoni cultural i a la legislació específica catalana en matèria d'arxius.

En l'àmbit de Catalunya, la Llei 10/2001, d'arxius i gestió de documents, en els articles 30.2 i 30.3 fixa la documentació que correspon rebre als arxius comarcals.

D'altra banda, el Decret 190/2009, dels requisits dels arxius del Sistema d'Arxius de Catalunya, del procediment d'integració i dels Registre d'Arxius de Catalunya, en l'article 7.2 estableix que els arxius del Sistema d'Arxius de Catalunya han de disposar d'un document en què es defineixi la política d'adquisicions i ingressos del centre, on constin els tipus de fons, l'àmbit territorial, la cronologia i la forma d'adquisició, tant respecte de la documentació pública com privada.

La política d'adquisicions dels arxius comarcals s'ha d'adaptar a l'especificitat de cada comarca tenint present la implantació territorial del Sistema d'Arxius de Catalunya. El Sistema d'Arxius de Catalunya estableix uns principis generals pel que fa a la política d'ingressos dels arxius de la Generalitat –en aquest cas, els comarcals– i,

també, actua en dues línies d'acció: establiment d'una línia pressupostària i articulació d'unes fórmules que facilitin uns ingressos documentals àgils i amb uns períodes de temps raonables.

Les oportunitats d'ingressar fons documentals, a vegades, sorgeixen en conjuntures singulars i temporals i cal aprofitar-les i, per això, és convenient de tenir uns mecanismes que garanteixin aquesta rapidesa. Cal disposar dels recursos adients a aquelles comarques que només disposen d'un arxiu públic, perquè no hi ha altres arxius que facin aquesta tasca i la seva capacitat d'actuació ha d'abraçar tota la comarca.

Si a la comarca hi ha altres arxius que també formen part del SAC, especialment quan es tracti d'arxius públics, la política d'adquisicions de l'arxiu comarcal s'haurà d'acoblar a aquesta realitat, de manera que les polítiques d'adquisicions dels diversos centres de la comarca siguin complementàries, no pas contradictòries.

Aquesta consideració afecta singularment els arxius municipals existents a la comarca formant part del SAC o bé que puguin formar-ne part el futur. L'arxiu comarcal ingressarà fons o documents originaris d'aquell municipi només si l'arxiu municipal no ho tingué a l'abast o bé no ho considerés necessari. La presència d'altres arxius públics a la comarca, més enllà del comarcal, també condiona la política d'adquisicions de l'arxiu comarcal pel que fa al dipòsit de documents d'altres administracions o entitats públiques, perquè legalment també en poden ser dipositaris els altres arxius del SAC presents a la comarca.

Aquest caràcter complementari de les polítiques d'adquisicions dels diversos arxius d'una comarca que formin part del SAC respon, en darrer terme, als principis de coordinació i col·laboració previstos per la Llei 10/2001, d'arxius i gestió de documents.

IV La Política d'adquisicions i els principis de provenença i territorialitat

La Política d'adquisicions de l'Arxiu Comarcal del Berguedà, en aplicació de l'article 29.1 de la Llei 10/2001, d'arxius i gestió de documents, s'ha de basar en dos dels principis bàsics de la teoria arxivística, això és, el de provenença i el de territorialitat; alhora, es recomanable que tingui en compte altres elements, com per exemple, la relació intel·lectual i cultural vinculada amb la producció del fons documental objecte de l'adquisició.

El principi de provenença, aplicat a una política d'adquisicions, determina que l'Arxiu Comarcal del Berguedà ha de considerar i respectar el lloc d'origen, de creació o de producció dels fons documentals. El principi de territorialitat fa referència a la transmissió dels fons documentals a través d'organismes o institucions que succeeixen, incorporen o annexen els fons dels productors inicials. Per tant, i en aplicació d'aquests principis bàsics, l'acció de l'Arxiu Comarcal del Berguedà es circumscriu en les delimitacions administratives determinades per les lleis d'organització territorial vigents. Així doncs, la política d'adquisicions dels arxius de la XAC queda perfectament delimitada en el respectiu territori comarcal.

Aquests principis aplicats als ingressos documentals fan referència a la creació de la documentació i al seu àmbit d'acció o referència. La comarca és el seu àmbit general però cal introduir molts matisos que ens portaran a una flexibilització conceptual.

L'exercici de la política d'adquisicions presenta una casuística molt diversa i obeeix a criteris diferents com suara hem esmentat. Els fons personals, patrimonials o d'àmbit supracomarcal, sovint, s'insereixen en aquesta complexitat, on la intersecció de criteris és un element habitual. En cada cas, caldrà valorar els trets definidors del fons documental per poder aplicar una correcta política d'adquisicions.

Cal, també, assenyalar una altra matisació en el sentit que els actuals límits comarcals no sempre es corresponen amb els límits de les relacions històriques com es remarca a l'apartat 3 i, aquest fet, ens ha de comportar a una flexibilització a l'hora de valorar el factor territorial.

V Patrimoni cultural, patrimoni documental i l'Arxiu Comarcal del Berguedà

El patrimoni documental és només una de les tipologies del patrimoni cultural, tant legalment com a resultat de la tradició de gestió documental. Segons la Llei 9/1993, de 30 de setembre, del patrimoni cultural català, s'entén com document tota expressió en llenguatge oral, escrit, d'imatges o de sons, natural o codificat, recollida en qualsevol mena de suport material, i qualsevol altra expressió gràfica que constitueixi un testimoni de les funcions i les activitats socials de l'home i dels grups humans, amb exclusió de les obres d'investigació o de creació.

El patrimoni documental presenta un seguit de particularitats respecte a altres elements del conjunt del patrimoni cultural. L'objecte propi, definitori dels arxius, són els documents. Per això l'Arxiu Comarcal del Berguedà ha de prioritzar seva acció els fons documentals i els documents i ho han de fer d'una forma global: en la difusió, en els ingressos documentals, etc.

La comarca del Berguedà disposa d'altres centres culturals que preserven el patrimoni, els que podrien tenir punts de contacte són el Museu de Berga (Centre d'Interpretació actualment) i la Biblioteca Ramon Vinyes i Cluet

En el cas que no hi hagi d'altres equipaments culturals a la comarca, l'arxiu podrà desenvolupar una tasca supletòria al territori i conservar a les seves instal·lacions els béns que els pertocaria a aquestes institucions. Però, quan les comarques disposin d'aquests equipaments culturals, s'hi coordinarà perquè cadascun desenvolupi amb normalitat les seves funcions i rebi els ingressos corresponents dels béns que ha de gestionar. Ara bé, els arxius han de disposar sempre d'una biblioteca auxiliar especialitzada com a element de suport als seus usuaris, en aquest sentit l'Arxiu Comarcal del Berguedà disposa d'una remarcable col·lecció bibliogràfica local, així com una d'històrica i una altra d'arxivística.

La funció de l'Arxiu és essencialment documental, de manera que ha de tenir cura d'una manera central i totalment preferent dels documents, però també marcarà pautes bàsiques pel que fa a les adquisicions que puguin tenir dimensió bibliogràfica (biblioteca, hemeroteca i altres béns bibliogràfics menors annexats o incorporats a fons documentals o bé incorporats a les col·leccions del centre). Bàsicament es tracta de completar els buits detectats en aquest àmbit, o completar col·leccions nascudes de donacions rellevants, escriptors, polítics, etc.

VI L'Arxiu Comarcal del Berguedà, els altres arxius de la comarca integrats al SAC i la Política d'adquisicions de l'arxiu comarcal

L'Arxiu Comarcal del Berguedà és el referent arxivístic de la comarca, i la seva acció abasta el conjunt del territori atenent tots els organismes comarcals: Registre de la Propietat, Notaris, Jutjats, Consell Comarcal, Oficina Comarcal d'Agricultura, Agència de Desenvolupament, etc.

VII Els ingressos ordinaris (I): els documents de la Generalitat de Catalunya al Berguedà

Els ingressos ordinaris són aquells que provenen de les transferències de les administracions públiques, d'àmbit local i comarcal, i que es regeixen per les normes i els procediments previstos per als documents de la Generalitat, pels traspassos de competències de l'Estat i pels convenis que puguin existir amb l'administració local. Tenen un caràcter més o menys periòdic.

Els ingressos ordinaris de les administracions públiques es regeixen per la instrucció de transferències i s'apliquen de forma homogènia al conjunt d'arxius que configuren la Xarxa d'Arxius de Catalunya.

Segons l'article 30.2.a) de la Llei 10/2001, d'arxius i documents, correspon als arxius comarcals rebre la documentació en fase semi activa i inactiva dels òrgans o les entitats dependents de l'Administració de la Generalitat en l'àmbit local o comarcal com són els serveis d'agricultura, ensenyament, sanitat, interior, benestar social, governació, etc.

VIII Els ingressos ordinaris (II): altres documents de l'administració pública

En relació als ingressos ordinaris de documents de l'administració pública que no sigui la Generalitat de Catalunya, i en especial pel que fa a l'administració local i a l'administració perifèrica de l'Estat, la política d'adquisicions es fonamenta en l'article 30.2 i 30.3 de la Llei 10/2001, de 13 de juliol, d'arxius i gestió de documents i disposa com objectius fonamentals, en els respectius àmbits territorials, ingressar els fons de les administracions públiques d'àmbit local i comarcal, sens perjudici que l'organisme originari en conservi en tot cas la titularitat. En conseqüència, ingressarà:

- La documentació en fase semi activa i inactiva dels òrgans o les entitats dependents de l'administració d'àmbit local o comarcal.
- La documentació en fase semi activa i inactiva del consell comarcal.
- La documentació en fase semi activa i inactiva de l'ajuntament del municipi on l'arxiu comarcal té la seu, quan s'hagi acordat la gestió conjunta del centre entre el consell comarcal i l'ajuntament, d'acord amb el que disposa l'article 33.
- La documentació històrica dels municipis de fins a deu mil habitants del seu àmbit territorial, amb l'acord previ de l'ajuntament i llevat dels que tinguin un arxiu propi integrat al Sistema d'Arxius de Catalunya. En aquest cas, la documentació dels Ajuntaments està atesa per la Diputació de Barcelona, mentre que la d'entitats, persones i empreses es pot acollir i de fet ho fa, a l'Arxiu Comarcal.
- Els protocols notariais de més de cent anys, d'acord amb la normativa que els és aplicable.
- La documentació de l'Administració de justícia, d'acord amb la normativa que els és aplicable.
- La documentació dels registres públics i dels serveis de l'Estat corresponents a la comarca.

Els arxius comarcals també poden rebre, d'acord amb el titular del fons i en les condicions que s'estableixin, la documentació en fase semi activa dels ajuntaments de municipis de fins a deu mil habitants, la documentació semi activa i inactiva dels altres ens i organismes públics de llur territori.

IX Els ingressos extraordinaris: fons i documents de provinença privada

Els ingressos extraordinaris són ingressos excepcionals que no procedeixen de l'Administració, no segueixen uns terminis determinats ni tenen periodicitat. Són adquisicions pròpies de la política o captació de fons externs a l'arxiu i presenten una casuística molt diversificada (per compra, dipòsit, cessió, donació i altres fórmules d'ingrés), amb la voluntat d'enriquir els arxius públics i diversificar la tipologia dels fons.

Els fons principals susceptibles d'ingressar als arxius comarcals de manera extraordinària són els d'institucions i associacions, els religiosos, els comercials i d'empreses, els patrimonials, els personals i les col·leccions.

L'ingrés d'aquests fons l'Arxiu Comarcal del Berguedà està avalat per la Llei 10/2001, d'arxius i gestió de documents, que en l'article 30.3.c) estableix que els arxius comarcals poden rebre també, d'acord amb el titular del fons i en les condicions que s'estableixin, la documentació d'altres persones físiques o jurídiques d'interès històric o cultural del respectiu àmbit territorial.

Els arxius comarcals han de tenir en compte diferents criteris en el moment de valorar l'ingrés d'un fons, com poden ser la disponibilitat de recursos econòmics i humans que es necessitaran per fer front al seu tractament arxivístic o la capacitat de garantir una correcta conservació. En conjunt, els criteris han de permetre visualitzar quines seran les garanties de conservació del fons o documents i el seu calendari de tractament (neteja, DDD, organització, classificació, descripció, accés i difusió). Òbviament, l'evolució del pressupost al llarg del temps pot condicionar aquesta planificació, però es requereix una previsió compartida amb la part dipositant.

L'Arxiu Comarcal del Berguedà davant de cada ingrés, valora la seva rellevància i interès, la disponibilitat de lloc, el cost del tractament de conservació, neteja, etc, i el temps necessari pel tractament arxivístic, adequant els recursos humans i materials a aquestes necessitats.

X Les col·leccions documentals de l'Arxiu Comarcal del Berguedà

En el marc dels fons i documents propis d'un arxiu comarcal convé de fer una distinció clara entre dos tipus de col·leccions: les col·leccions formades pel propi centre a partir d'adquisicions successives de les unitats que les integrin i aquelles altres col·leccions que foren formades per col·leccionistes privats que acabin essent ingressades al centre.

Darrere una veritable col·lecció hi ha sempre el criteri o criteris a partir dels quals ha estat formada, que poden ser molt diversos quan es tracta de col·leccions formades per persones privades. L'adquisició d'una col·lecció per part d'un arxiu comarcal haurà de tenir present que els criteris a partir dels quals fou formada siguin escaients amb les seves funcions, de manera que es tracti d'una col·lecció el contingut de la qual faci referència al seu àmbit territorial. També podran ser tinguts en compte altres aspectes, com és ara la vinculació territorial del col·leccionista amb el centre o bé les condicions que pugui arribar a establir si es tractés de donacions, sempre que no es tracti de condicionaments que contradiguin notòriament la mateixa *Política d'adquisicions* del centre. En cas de col·leccions mixtes, cosa freqüent entre documentació i peces materials, sempre es prioritari el tracte amb el Museu de Berga, avui Centre d'Interpretació.

Les col·leccions documentals formades per l'arxiu comarcal, a partir de l'adquisició de les successives unitats que en formin part s'han adaptat a la *Política d'adquisicions* genèrica del centre, de manera que es tracti de documents que facin referència d'una manera o altra a la comarca, evitant la formació de col·leccions d'un abast territorial més ampli que el propi del centre.

Els criteris per decidir la formació de les col·leccions documentals de l'Arxiu Comarcal del Berguedà s'han d'adaptar als principis generals exposats en el present document. Tanmateix, la planificació i decisió de la seva formació per a cadascun dels centres, comporta l'anàlisi dels elements relacionats amb la història, l'interès social, econòmic o cultural de la comarca.

XI Les còpies

S'ha d'entendre que les còpies no formen part dels fons propis d'un arxiu, encara més si es tracta de còpies de fons i documents que són propis d'un altre arxiu institucionalitzat o integrat dins el Sistema d'Arxius de Catalunya. La integració de còpies als arxius comarcals s'hauria de cenyir estrictament a fons i documents adients amb el centre, d'acord amb la seva *Política d'adquisicions*, els originals dels quals no siguin accessibles als ciutadans. Generalment es tractarà de fons i documents de titularitat privada inaccessibles, conservats per institucions, famílies o persones, amb els quals caldrà establir un acord formalitzat que aporti seguretat jurídica a l'existència d'aquelles còpies i a la seva comunicació pública.

XII Els àmbits d'actuació prioritària

Els objectius de conservar, tractar, donar accés i difondre el patrimoni documental que té assignats l'Arxiu Comarcal del Berguedà incorporen les següents àrees prioritàries d'actuació en relació al patrimoni documental d'àmbit local o comarcal:

- La documentació pública, d'àmbit local i comarcal, sempre que aquesta administració no disposi d'un arxiu propi per garantir la correcta conservació, tractament, accés i difusió del patrimoni documental.
- En el cas d'existir un arxiu que formi part del Sistema d'Arxius de Catalunya a la comarca, cal una coordinació eficaç en matèria d'adquisició de fons i documents en el marc de la legislació vigent i els principis exposats en el present document.
- La documentació d'àmbit privat (persones, associacions, empreses, patrimonials, etc.) de caràcter local i comarcal que tinguin un patrimoni documental rellevant i no disposin d'un arxiu propi per garantir la correcta conservació, tractament, accés i difusió de llur patrimoni documental.

Per tant, la decisió perquè l'Arxiu Comarcal procedeixi a l'adquisició de fons o documents ha de respondre a uns criteris que es puguin objectivar. A continuació s'enumeren els més importants:

- Impacte social del conjunt documental. Que aquell fons jugui o pugui jugar un paper destacat dins la preservació de la memòria d'un col·lectiu, essent el seu

valor àmpliament acceptat i reconegut, de manera que esdevingui focus d'interès per a la societat en general.

- Potencial de recerca. Aquest criteri es fonamenta en el coneixement i expertesa que té el responsable d'un arxiu sobre el seu entorn sociocultural i dels àmbits de recerca mes habituals, freqüents o destacats, que fan preveure que un determinat fons documental podrà ser utilitzat pels usuaris i contribuirà en el progrés d'un determinat àmbit del coneixement.
- Excepcionalitat del fons. L'excepcionalitat d'un fons, d'una col·lecció documental o bé d'un document deriva, substancialment, de les seves característiques intrínseques, però també pot estar relacionada amb els fons conservats per l'arxiu o bé altres arxius del país. Pot obeir a la seva tipologia, a la singularitat o importància del seu productor, a la seva raresa, riquesa, infreqüent cronologia, presència d'unitats molt singulars, etc. Si per un o altre motiu es tracta d'un fons, d'una col·lecció o d'un document excepcional, la seva adquisició i incorporació als fons de l'arxiu ha de ser preferent a altres que mereixin la consideració d'indistints o bé tipològicament repetitius i que ja comptin amb una bona representació a l'arxiu.
- Recursos disponibles per la conservació i tractament documental. L'arxiu haurà de determinar la seva capacitat per afrontar l'ingrés del fons des del punt de vista de garantir la seva conservació, tractament, accés i difusió. A partir dels recursos disponibles s'haurà de determinar un pla de treball en relació al tractament, accés i difusió. Tanmateix, en relació a la conservació, l'arxiu haurà de garantir la seva correcta conservació i, en tot cas, millorar les condicions en les quals es trobava el fons.

Excepcionalment, si l'estat de conservació o les característiques especials de conservació del fons o col·lecció, requereix unes condicions específiques d'elles quals no disposa l'arxiu, es podran establir acords amb altres arxius per tal de garantir-ne una correcta conservació i l'arxiu fer-ne el tractament, accés i difusió. Seria, per exemple, el cas de pel·lícules o material fílmic molt sensible que s'haurien de dipositar a la Filmoteca de Catalunya i disposar d'una versió digital del document o pel·lícula.

- Complement a la integritat d'un fons. Quan es tracti de documents provinents originalment d'un fons existent a l'Arxiu, la seva adquisició serà prioritària, molt especialment si fossin documents essencials o bé importants en el context d'aquell fons.
- Complement a d'altres disciplines culturals. La complementarietat d'un fons documental amb la realitat de la comarca i la realitat arxivística del propi arxiu pot

esdevenir un factor a considerar en la prioritat de l'adquisició d'un fons documental o uns documents.

- Anàlisi del risc en cas que no procedir amb l'adquisició. El potencial de risc d'un fons l'haurà de valorar el responsable de l'arxiu en base a la situació que es troba cadascun d'ells. Aquesta pot ser, per exemple, des de mal estat de conservació, amb dades objectives, al perill de disgregació perquè se'l volen vendre, amb dades subjectives. Així doncs, el responsable d'arxiu haurà d'actuar quan detecti un perill en funció del màxim de dades de les que pugui disposar.
- Presència d'altres fons similars, ja disponibles. L'arxiu comarcal tindrà en compte, especialment en el casos de fons d'empreses, si ja conserva fons de característiques semblants (ram d'activitat, tipologies, dates, etc.) o si el seu ingrés suposa la incorporació de documentació singular o diferenciada.

Berga, setembre de 2018